

**МИШЕЛ ТУРНИЕ
ИЗ РАЗГОВОРА НА МИШЕЛ
ТУРНИЕ С УЧЕНИЦИ ОТ
УЧИЛИЩЕ „МОНТЕН“ В
ПАРИЖ, СЪСТОЯЛ СЕ ПРЕЗ
ЮНИ 1985 Г.**

Превод от френски: Добринка Савова-Габровска, Мария Георгиева,
Нина Венова, 1987

chitanka.info

ИЗ РАЗГОВОРА НА МИШЕЛ ТУРНИЕ С УЧЕНИЦИ ОТ УЧИЛИЩЕ „МОНТЕН“ В ПАРИЖ, СЪСТОЯЛ СЕ ПРЕЗ ЮНИ 1985 Г.^[0]

Пиша, за да ме четат. Ако знаех, че няма да намеря читател, нямаше да пиша. Това не е някаква физиологическа потребност. При някои писатели, писането е като дишането. С мен не е така. Аз съм по-скоро домашен занаятчия, който майстори един предмет — ръкопис, наречен книга, и тази книга е предназначена да бъде пусната в продажба и да задоволи възможно най-пълно купувача. Мисля, че читателят, който влиза в книжарницата, избира една книга, плаща за нея и ѝ посвещава определен брой часове, за да я изчете, заслужава цялото ми уважение и благодарност.

Известно време се занимавах с естрада, не на сцената, а като организатор, когато работех в радиото, от 1954 до 1958 г. Това беше златното време на Жилбер Беко, Шарл Азнавур, Жак Брел, Жорж Брасенс, Лео Фере. Много завиждах на тези певци, че са очи в очи с публиката си — поднасят ѝ произведението си и начаса получават отзива. Има пряка връзка. И откакто започнах да публикувам книги, страшно ми липсва подобна връзка.

Затова винаги се отзовавам за срещи с читатели и днес съм с вас.

Кой ще зададе първия въпрос? Ако никой не се осмели, да минем направо на втория. Хайде, младежо!

Себастиен Мсика, тринайсетгодишен: — Защо за вашата първа книга избрахте темата за Робинзон?

— Най-напред да ви разкажа с две думи в какво положение се намирах. На двайсет и пет години не можех да си представя бъдещето другояче, освен като преподавател по философия. Бях учил допълнително четири години във ФРГ — навремето се смяташе, че тамошните университети дават най-добра подготовка по философия. С една дума, бях убеден, че ще се класирам пръв. Изпитът мина, излязох последен. Ще рече, получи се някакво зловещо обръщане на нещата — наистина бях пръв, но отзад напред. Бях като гръмнат. Хем побеснял, хем дълбоко наранен, затръшнах вратата на университета и се опитах да се захвана с друго. Какво да е то? Преди всичко, трябваше да си изкарвам хляба. И започнах да го изкарвам както дойде, пишейки за радиото и за вестниците, превеждайки за едно издателство. В същото време се питах как да изляза пред широката публика и се сетих за романа, защото с него, а не с метафизически трактати се влиза в досег с възможно най-голям брой хора. Ако бях изкарал изпита, щях да пиша философски съчинения за студенти и преподаватели. Но ето че ме изхвърлиха навън. И все пак не исках да скъсвам с моята философия, с любимите си учители Платон, Аристотел, Спиноза, Кант, Хегел. Исках да пусна в ход наученото от тях, но тайно, чрез романа.

Освен това бях изкарал двегодишен курс в Музея на човека, където слушах и лекции на Клод Леви-Строс, и по волята на случая пак тогава „Робинзон Крузо“ — почти неоткриваема преди това книга — се появи в джобно издание. Прочетох я, мислейки си непрекъснато за наученото в Музея на човека: етнографията, езика, представата за дивачество и цивилизация. Ето го сюжета, рекох си. Трябва да се напише нов „Робинзон Крузо“, като се имат предвид постиженията на етнографията. Две неща ме подразниха в книгата на Даниел Дефо, която, между другото, излиза през 1719 г. — доста отдавна, нали? Първо, в неговия роман ролята на Петкан е сведена почти до нула. Истината излиза от устата на Робинзон, понеже той е бял, англичанин и християнин. Намерението ми беше да създам роман, където Петкан ще заеме много по-предно място, накрая дори централното. Значи романът ще се казва не „Робинзон“, а „Петкан“. И още нещо не ми хареса у Дефо: всичко в романа му е обърнато назад. Останал сам на острова, Робинзон има само едно наум: да възпроизведе изгубената

Англия с подръчни средства, да направи една мъничка английска колония. Тоест, Робинзон е изцяло обладан от миналото и се стреми да го възстанови. Искан в моя роман той да прозре нелепостта на своето намерение и прозрението по някакъв начин да подрие отвътре начинанието му. После ще дойде Петкан, за да унищожи всичко. И тогава вече начисто могат да се измислят нови игри, нов език, нова вяра, ново изкуство. Затова в моя роман Петкан играе толкова важна роля: той отваря бъдещето, помага на Робинзон да създаде нещо ново, а не да бяга в миналото.

Натали Фере, четиринайсетгодишна: — Вие написахте „Петкан или чистилицето на Пасифика“, после „Петкан, или дивият живот“ — за деца, нали?

— Не. Не съм писал за деца. Никога. Ще ме е срам, ако го направя. Не обичам книгите, написани за деца. Това е непълноценна литература. Но аз имам литературен идеал, учители и тези учители се наричат Шарл Перо, Дафонтен, Киплинг, Селма Лагерльоф, Джек Лондон, Сент Егзюпери и — защо не — Виктор Юго. А това са автори, които никога не са писали за деца. Само че са писали толкова добре, че и децата могат да ги четат.

Арно Робер, тринайсетгодишен: — Защо винаги използвате познати сюжети?

— Ясно ми е накъде биете. Оня ден ме питаха: „Често ли ви се случва да преписвате произведенията си от чуждите книги?“ Не, не и не. Не бива да ме обвинявате в подобно нещо. Обичам да взема една история, позната на всички, но оттам нататък започва игра, състояща се в това да останеш в рамките на историята, да не я изтърбушваш, но, от друга страна, да разкажеш нещо съвсем друго. В много отношения това е по-трудно, отколкото да пишеш, без да те е грижа за нещо предишно. Ето — след книгата на Даниел Дефо се появяват десетки робинзоновци. От всички версии моята остава най-вярна спрямо книгата на Даниел Дефо, спрямо правилата на играта, поставени от него, с изключение на някои дребни подробности, които впоследствие довеждат до пълна катастрофа.

И все пак има един писател, който за малко не ми изяде хляба. Това е Жан-Жак Русо. В „Емил, или за възпитанието“, той пише: „В библиотеката на Емил ще има една-единствена книга. Това ще е «Робинзон Крузо» от Даниел Дефо.“ Ами да, казва си човек веднага,

Русо и митът за добрия дивак — естествено, разбира се от само себе си: Петкан е добрият дивак. Нищо подобно. Като почетете малко по-нататък, разбирате, че в съзнанието на Русо добрият дивак не е Петкан, а Робинзон. Защо? Защото Робинзон е обществен човек, погубен от обществото, развратен от обществото, но благодарение на съдбата изтръгнат от него и превърнат в добрия дивак. „И Емил трябва да спре да чете историята — добавя Русо, — когато се появи Петкан, защото от този миг обществото се възстановява, злото се възражда и между Робинзон и Петкан се установяват отношения като между господар и роб.“ За Русо няма по-страшно от това и той е прав, що се отнася до романа на Дефо.

Но пък можеше да му хрумне, че Петкан ще преиначи нещата, така ще обърне отношенията, че да няма вече господар и роб, а двама души, равни един на друг. Слава богу, че не му е хрумнало. Оставил е път за мен.

Знаете ли, става понякога така, че колкото повече дълбаеш в един сюжет, все повече го харесваш и накрая почваш да се питаш: как на никого преди мен не му е хрумнало да използва толкова вълнуващ сюжет. Такова чувство имах, докато пишех „Петкан“.

---

[0] От списание „Магазен литерер“. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.